

Summary in English (excerpt from the habilitation thesis)

HABILITATION THESIS

VOLO, ERGO SUM.

**EARLY MODERN METAPHYSICS AND ITS LEGACY FOR (POST)MODERN
AESTHETICS AND (BIO)POLITICS**

CANDIDATE: LECTURER DR. OANA ȘERBAN

This work is concerned with the implications of *early modern metaphysics* for the development of *(post)modern aesthetics* and *(bio)politics*.

The research investigates the transition from the founding principle of early modern philosophy, *Cogito, ergo sum*, as established by the Cartesian metaphysics and epistemology, to the unifying principle of modernity as ethos and *unfinished* programme (borrowing the working formulas of Foucault and Habermas), namely *Volo, ergo sum*, as speculated upon by Isaiah Berlin in his account of the effects of rationalism on the Enlightenment, Romanticism, and (post)modern existentialism.

Therethrough, the project sets out to investigate the conceptual genealogy of the relationship between *will*, *subjectivity*, and *forms of life*, beginning with the metaphysical reconfigurations of early modernity and tracing their reverberations in the field of (post)modern aesthetics and (bio)politics. The formula “*Volo, ergo sum*” functions as a hermeneutic hypothesis: it suggests a displacement of the centre of gravity of modern metaphysics from cogitation to will, instituting the model of a *performative subject* who seeks to reclaim the role of *imagination* and *will* beyond their status as faculties that, subordinated to the intellect, contribute to the ideal of certain and evident knowledge. Indeed, one of the guiding objectives of this undertaking is to identify which metaphysical projects of early modernity supply modernity as a whole with the energy of aesthetic and (bio)political discourses (capitalising on the metaphysical implications of the correspondences between substantiality and subjectivity in the sphere of the disciplining of the will; the autonomy of imagination; the recovery of the

role of the passions in cognition, and the affirmation of life beyond the reflexive exercise of self-creation available to each autonomous individual).

The first part of this study reconstructs the metaphysical framework of early modernity, charting the correspondences between various metaphysical projects and their echoes in the domain of political philosophy, with sequential forays into the literature of theodicy. By situating Cartesianism at the origin of early modernity and at the point of departure for modernity as an ethos, the thesis explains why Cartesian metaphysics engages political and aesthetic discourses—inasmuch as they could be conceived at the time—as implicit components of a broader project of the unification of knowledge. It equally explains why the philosophies of Hobbes, Locke, Rousseau, Spinoza, and Leibniz tailor modernity as a whole in intimate dependence of political and aesthetic discourses built upon dominant metaphysical perspectives, and to what extent these two dimensions (dedicated to the dynamics of the emancipation of the will and the imagination, and to their role in the unification of knowledge, of individual lives under the sign of a durable social contract, or of judgements of taste within the domain of a *sensus communis*) are crucial for recovering modernity as an ethos of self-determination. Consequently, this undertaking seeks to foreground the internal tension between *autonomy* and *determination*, a tension that would subsequently structure the Western political and aesthetic imaginary.

The second objective examines how these metaphysical configurations translate into distinct paradigms of modern and postmodern aesthetics, shaping modes of producing reality, representing the world, and performing freedom in multicultural spaces. A pertinent working hypothesis is that the Cartesian vision of the unification of knowledge and the echoes of early modernity upon the scientific revolutions exert a powerful impact on the structure of *aesthetic revolutions*, as well as on the demarcation of the territory of *aesthetics* from that of the *artworld* — a threshold that post-Hegelian philosophy arbitrates up to the exhaustion of the revolutionary energy of the twentieth-century avant-gardes. The project interrogates the manner in which new understandings of will and imagination shape the concepts of *creation*, *genius*, *authenticity*, and *artistic autonomy*, culminating in the transformations effected in the twentieth century that make room for the so-called *de-defined* or *de-aestheticised art*; the (de)politicisation of art; the post-Romantic echoes of *the aesthetic state* in a world of *artistic capitalism*; *the society of the spectacle*, and *the civilisation of the image*. Within this framework, *aesthetics* is reconceived not as a sphere of disinterested contemplation, but as a site for producing subjectivity and configuring forms of life. The central hypothesis holds that

aesthetic and artistic modernity—bounded by Baudelaire’s manifesto “*The Painter of Modern Life*” and epitomized by the revolutionary energies of Pop Art—function at the level of the imaginary, representing life as more than Nietzsche’s “living,” a life oriented not toward self-preservation but toward becoming. The phenomenon of the living is conceived at the level of representations within the artworld, under the impact of the emancipation of phenomenological and biopolitical discourse, as biological and cultural life (*zoé* and *bios*); corporeality; the lived body and the living of the body; flesh, the individual body, and the collective social body; the materiality and ideality of a vital space; *conatus* as perseverance in existence and *élan vital*; *Lebenswelt* as the lifeworld and *Lebensraum* as vital space. Each in its own way, these conceptual categories reinforce modern metaphysics with a genealogy of sensibility and a radical critique of the social and political ontology of the will.

Artistic modernity reorients aesthetics away from depicting the world as a fixed order and toward the configuration of modern life as lived experience, especially in its performative manifestation, as suggested by the *Lebenswelt*. This performativity structures the sensible field of everyday life, urban mobility, temporal fragmentation, and life lived at the limit—ever less as processual history, ever more as eventful experience. The intensification of the present, the aestheticisation of the ephemeral, the valorisation of immediacy, the precariousness of life, and the elevation of the quotidian and the banal—up to the point of the *banality of evil*, as Arendt cautioned—reshape avant-garde discourse, encompassing ideological currents from both the right and the left.

On the other hand, *life* integrates the principles of capitalist functionalism and the structural transformations of a world in which circulation, exchange, and novelty become organising principles. From the aesthetics of late modernity to the moment of symbolic exhaustion represented by Pop Art, exemplified by figures such as Andy Warhol and Roy Lichtenstein, we witness the intensification of this logic: life is absorbed into the circuit of the image, and the image operates as the functional equivalent of the commodity. The living is converted into a visual surface that is repeatable and mechanically reproducible — following Benjamin’s conceptual brushstroke — into a representation of docile, animated, yet alienated bodies. The biopolitical implications of (post)modern *aesthetics* and *art* are thus discernible. Artistic modernity does not simply represent life; it contributes to the formation of a sensibility in which life itself is apprehended as resource, symbolic capital, and the raw material of identity—ever more fully capitalised through competitive mechanisms of *the will to power*. In parallel with the development of the political *technologies of life* analysed by Michel Foucault,

the modern aesthetic imaginary processes and normalises the idea that life can be exposed, managed, multiplied, and consumed. Within the capitalist ethos, this aesthetics of the living assumes a paradoxical form: the more intensely life is thematised, the more mediated and standardised it becomes. In place of organic vitality appears simulated vitality; in place of unmediated experience appear forms of non-auratic art, mediated by technologies and sustained by performativity.

Accordingly, aesthetic modernity can be read as an expression of the biopolitical imaginary: it produces representations of life as the living, while simultaneously preparing the integration of life into economic logics and technologies, through which the living is enacted as the performance of life, as both negation and affirmation of the will to be, and as the imagining of possible worlds for those deemed worth living and for those left behind.

The third objective consists in the articulation of a critical analysis of the manner in which the metaphysics of the will underpins modern regimes of the *governance of life*. Drawing on the biopolitical literature of Foucault, Agamben, Esposito, Nancy, and Arendt, the project examines the emergence of biopolitics as an effect of a social and political ontology that capacitates the imagination to project alterity and difference, security and risk, reality and fiction in discourse on marginal, peripheral, dominant, or minority, individual or collective, desirable or dehumanised forms of life.

The central hypothesis is that early modernity institutes the model of the voluntary and autonomous subject, who subsequently becomes the support of a political technology of life. In postmodernity, this matrix is radicalised: will becomes performative, identity becomes projective, and the body becomes the materiality into which forms of autonomy and control are transposed. At various junctures, those relevant premises of the metaphysical projects of early modernity are identified which bear upon the transition from the subjection of life to forms of sovereignty that “make die and let live”, to the (bio)power that “make[s] live and let[s] die” — a Foucauldian distinction pertinent to the logic of this undertaking.

The final objective pursues a critical analysis of the manner in which (post)modern aesthetics and biopolitics reinterpret the metaphysical legacy of early modernity. The emphasis is placed on the processes of the fragmentation of the *subject*, on the aestheticisation of the political, and on the politicisation of art in the name of the representation of forms of *life*. The central stake was to assess the extent to which the principle “*Volo, ergo sum*” can still support a coherent model of autonomy, or whether it has been absorbed by systemic, (post)capitalist

logics — (post)historical, as the most pessimistic of our contemporaries would have said — of the production of subjectivity. Ultimately, this study aims to explain why the affirmation of the will as the affirmation of life becomes as powerful and iconic for modernity as the affirmation of thought in the Cartesian register of early modernity, and why the transition from early to late modernity can be understood as the movement from the rationalist project—*Cogito, ergo sum*—to the Romantic, post-Enlightenment ethos—*Volo, ergo sum*.

Overall, the study contends that modernity should be reconstructed not as a uniform epoch, nor as a mere chronological sequence, but as a history of transitive, successive, and entangled modernities—metaphysical projects resonating politically and aesthetically, whose coherence is not grounded in essence but in the structural tension between the rationalisation, aestheticisation, and politicisation of life.

The first chapter dismantles the Eurocentric and linear perspective on modernity. Modernity is reconstructed as a network of alternative, peripheral, and postcolonial modernities, where the Western paradigm ceases to function as the pole of normative authority. Consequently, the history of modernity emerges as a history of successive and entangled modernities, in which the rationalist ethos gradually melting, gives way to a fluid, cosmopolitan, and mobile sensibility.

This movement presupposes a critical *de-aestheticisation* of paradigms: modernity is no longer celebrated through its dominant ideologies or its masterworks—which once epitomized a paradigm of genius, transposing the laws of nature into art, or required the artist to exercise the autonomy of reason in creating new artistic laws—but instead through the mechanisms by which subjectivity and individualism are produced. Modernity is interpreted as the unified expression of competing histories: *a history of subjectivity* (from the self that affirms the Cartesian *cogito* to the fragmented, Nietzschean subject — not of an immortal soul, but of a multitude of mortal souls); *a history of individualism* (from autonomy to the performativity of free will); *a history of the aestheticisation of vital spaces* and of the transformation, through the ideology of artistic capitalism, of forms of alterity into social spectacles mediated by images; and, equally, as *a (post)Cartesian history of a passionate subject* who projects an ideal social contract and an art of governing life in accordance with the constraints of naturalism. In this sense, modernity becomes the expression of an unfinished programme of (post)metaphysical projects of self-founding life through the will and of structuring reality as a space of the subject's self-determination.

The second chapter exposes the revolutionary potential of modernity, apprehended through the relationship between science and art. Drawing on the model advanced by Thomas Kuhn in *The Structure of Scientific Revolutions*, modernity is interpreted as a succession of paradigmatic revolutions in which science and art evolve through ruptures, anomalies, and reconfigurations of regimes of *visibility* available to a subject conscious of the limits of its own sensibility. By recourse to the philosophical literature of Kubler, Heinrich, and Clignet, the analysis shows that the *progress* of modernity is not cumulative but discontinuous. Art history becomes a field of (in)commensurabilities, of correspondences, and of ruptures between the aesthetic and the artistic, and of conflicts between *paradigms* (as unifying bodies of knowledge for dominant ideologies through which values, beliefs, and both normal and revolutionary practices are affirmed) and *styles*, as correspondent visual expressions.

This reading is complemented by a Foucauldian dimension: paradigms are also *epistèmes*, that is, historical regimes of the representation of the *visible* and of the *distribution* of the sensible — in the sense proposed by Rancière — distinguishing *ethical regimes* of images, which reduce representations to their educational and allegorical potential; *poetic regimes*, which distribute the sensible between convention and innovation; and *aesthetic regimes*, which emancipate spectators in the direction of the social engagement of art. Thus, modernity is not an ethos that folds exclusively upon the ideals of scientific and cultural progress, but also upon the profound reconsideration of the modes through which *life* can be exposed, disclosed, subjected, and administered. Modernity is, therefore, evaluated through the lens of the history of *aesthetic revolutions* as forms of political modernisation and the emancipation of life.

The final chapter radicalises the reconstruction undertaken: late modernity is conceived as *a biopolitical project*, in which life becomes the supreme object of governmentality—encompassing the art of living, collective cultural memory, and the symbolic contest between communities that interpret the meanings of modernisation and the ideals of modernity in distinct ways.

On one hand, the affirmative Italian biopolitical tradition (*positive biopolitics*) proposes an ontology of *life* as creative power that dissociates itself from the oppressive (post)Romantic ideals of the German space conquered by the far right, or from the impulse of French (post)structuralist theory, which remained in sympathy with the far left. On the other hand, the history of (post)modernity can be interpreted as a history of *anti-humanism*, *anti-Semitism*, and

historical violence, through which the concept of *being-into-the-world* is represented as a tension between *organic* and *cultural* life, between *zoé* and *bios*. By examining the biopolitical reality of the twenty-first century closely, through recourse to a set of *aporias* that implicate philosophical reflexivity on life situations that are unimaginable, unforgivable, inhuman, and unspeakable (the *aporias* of *forgiveness*, *testimony*, *survival*, and the *intellectualisation* of *guilt*), the chapter draws conclusions about late modernity as the ethos of the *uprooted*, in Weil's words. The correspondences are charted between the aesthetic ideal of the total work of art (*Gesamtkunstwerk*) and the totalitarian ideal of nation-states that marked the memorial traumas of the past century; between the post-Romantic implications of biopolitics and the post-truth society; the possibility of reading postmodernity as an ethos of the *zoéfication* of life and the acceleration of *human superfluity*, in the sense proposed by Arendt; and, finally, the need to recover the stakes of practical philosophy in examining the mechanisms of corrective justice, the role of art in processes of immunisation and social inclusion, as well as the outline of a new dominant paradigm — that of *biopolitical art*.

The transition from *Volo, ergo sum* to *Ignosco, ergo sum* — from the freedom of the will to the possibility of forgiving its excesses — marks a mutation: if early modernity is constituted upon the self-affirmation of the will and the autonomy of the sensible with respect to the intelligible, late modernity is confronted with the impossibility of forgiveness and with the problem of the survival of moral agents in a world in which the political imaginary assumes, sequentially, that not all lives are worth living and that not all lives can be dignified.

The project thus proposes an inter- and transdisciplinary perspective that develops a space for the critical thinking of the history of philosophical modernity at the intersection of the history of ideas, aesthetics and the philosophy of art, metaphysics, (bio)politics, and cultural studies. Beyond its recourse to hermeneutics, the project is aligned with the requirements of the genealogical method in the Foucauldian sense, observing precisely how the metaphysical projects of early and late modernity recover the relationship between reason, will, and imagination by exploring the capital of freedom of life and the capacity of the subject for self-determination in different discursive units that potentiate the aesthetic and political imaginary of this ethos. The ideological and axiological trajectories of the notions of *subject*, *substance*, *individual*, *will*, *imagination*, *vitality*, and *power* are partially apprehended archaeologically, in an attempt to recover, across different chronologies and geographies of (non)European and (anti)modern cultural mentalities, the functions and values they acquire in the shaping of societies from the fifteenth to the twenty-first centuries.

The project relies on the comparative study of revolutionary manifestos across political and artistic domains, as well as on philosophical texts that articulate the aestheticisation of politics, the politicisation of art, and the construction of performative apparatuses that generate vital experience, meaning, and power. It further embraces a comparative perspective that contests Eurocentric norms in the historiography of modernity. Alternative and peripheral modernities—including extra-European contexts—are investigated with the aim of reconstructing the pluralism of modernity and foregrounding the interdependencies and entanglements among its diverse forms.

A substantial part of this undertaking involves analyzing aesthetic paradigms, drawing on the critical reflections of Kuhn and Kubler: works of art and avant-gardes are interpreted as revolutionary apparatuses, analogous to *paradigm shifts* in science. The transitions between different regimes of visibility, experimental techniques, and artistic manifestos are treated as sources for identifying the “anomalies” and “ruptures” that structure artistic modernity and, by extension, the biopolitical imaginary.

Methodologically, the final chapter, devoted to modernity as biopolitical project, makes use of historical documents, memorial archives, and testimonies that support the process of examining memorial practices in post-Holocaust society; the generation of new fields of normativity in the biopolitical imaginary of the twenty-first century; and the manner in which various artistic phenomena, centred on performativity and eventfulness, recover representations of life and their corresponding values in a world that is apparently *hospitable* yet increasingly *hostile*, in a globalised and yet ever more divided society.

Ultimately, the three chapters of the thesis may be read as exemplifying, each in its own way, a guiding principle of the successive thresholds of modernity: *Cogito, ergo sum* (“I think, therefore I am,” the iconic principle of *early modernity*), *Volo, ergo sum* (“I will, therefore I am,” the keystone principle of *late modernity*), *Ignosco, ergo sum* (“I forgive, therefore I am,” the therapeutic principle of a *postmodernity* conceived biopolitically — essentially reducible to an act of will).

I do not intend to replicate here the scientometric indicators of my work, which are readily observable by the evaluators. I believe that one cannot be an effective teacher without being a competent researcher; yet excellence in research alone does not guarantee pedagogical distinction. My scholarly contributions include two authored monographs published by prestigious international publishers and four authored monographs published nationally. I have

edited one international volume, two national volumes, and co-edited nine additional national volumes, in addition to curating and writing prefaces for twenty-eight national volumes. My publications comprise eleven articles in internationally indexed journals abroad and forty articles in Romanian journals indexed in international databases. I have also contributed five chapters and studies to international volumes published by esteemed foreign publishers and eighteen chapters and studies to national or internationally circulated volumes published in Romania. I have substantial experience as a project director and research team member in areas including Holocaust studies, biopolitics, memorial culture, aesthetics, contemporary philosophy, cultural heritage, and historical memory. I have led research teams of both early-career and established scholars, supported student admissions to master's and doctoral programs in France, England, the UK, and the US, providing mentorship, interview preparation, and letters of recommendation. I have served as a national and international project evaluator, contributed to the establishment of university partnerships, and expanded networks through project applications, Erasmus agreements, and administrative mobility programs. My editorial experience encompasses reviewing articles, indexing journals, and participating on international editorial boards. Collectively, these experiences reflect a sustained commitment to advancing research, fostering academic networks, and promoting excellence in teaching and mentorship.

The areas of philosophy in which I intend to supervise doctoral theses, based on the competencies demonstrated in this habilitation thesis, fall within the domains of cultural philosophy and the history of philosophy. These include Early Modern Philosophy, Contemporary Philosophy—particularly the theory of the Frankfurt School and philosophical existentialism—Philosophical Hermeneutics, Aesthetics and the Philosophy of Art, and the Philosophy of Values, with openings into Holocaust studies, biopolitics, the history of anti-humanism, and the fight against antisemitism. Within Early Modernity, an area that continues to attract significant interest from potential candidates, my professional experience and preferences focus on rationalist themes, especially Cartesian philosophy and its reverberations in Spinozist and Leibnizian thought. In the domain of Late Modernity, my expertise centers on aesthetics and Romanticism, particularly in German and French traditions. In Contemporary Philosophy, my professional experience and publications have consolidated my ability to supervise research on the avant-garde and the philosophy of art from the late nineteenth to the late twentieth century, including the responses of contemporary philosophy—especially French and German phenomenology—to questions of the visible and the invisible, the influence of

Impressionism on perception, the conception of truth in artworks, and corporeality. I also cover the dynamics of artistic capitalism and critical theory as developed by the Frankfurt School.

Additionally, I have expertise in philosophical existentialism—particularly within the French cultural sphere—reflected in both my publications and elective courses over recent years. In the domain of memorial culture and its ethical implications, my competencies include post-Holocaust memorial culture, the ethics of care, and the philosophy of forgiveness, following the lines of authors such as Jankélévitch, Derrida, Lévinas, and Ricoeur (in relation to forgiveness and memorial culture), as well as Foucault, Agamben, Nancy, and Esposito (strictly for biopolitical studies).

PhD. Lecturer, Oana Șerban

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Oana Șerban'.

Rezumat în limba română (extras din teza de abilitare)

TEZĂ DE ABILITARE

VOLO, ERGO SUM.

IMPLICAȚIILE PROIECTELOR METAFIZICE ALE MODERNITĂȚII TIMPURII ASUPRA ESTETICII ȘI (BIO)POLITICII (POST)MODERNE

CANDIDAT LECT. UNIV. DR. OANA ȘERBAN

Scopul acestei lucrări este acela de a evalua implicațiile proiectelor metafizice ale modernității timpurii asupra esteticii și (bio)politicii (post)moderne.

Cercetarea investighează tranziția de la principiul fondator al filosofiei moderne timpurii, *cogito, ergo sum*, instituit de literatura carteziană, la principiul unificator al modernității ca *ethos* și *program* neîncheiat (împrumutând formulele de lucru a lui Foucault și Habermas), anume *volo, ergo sum*, speculat de Isaiah Berlin ca efect al raționalismului asupra iluminismului, romantismului și existențialismului (post)modern. De fapt, proiectul își propune să investigheze *genealogia* conceptuală a raportului dintre voință, subiectivitate și forme de viață, pornind de la reconfigurările metafizice ale modernității timpurii și urmărind reverberațiile acestora în câmpul esteticii și al (bio)politicii (post)moderne. Formula „*Volo, ergo sum*” funcționează ca ipoteză hermeneutică: sugerează deplasarea centrului de greutate al metafizicii moderne de la cogitație la voință, instituind modelul unui subiect performativ, care caută să recupereze rolul *imaginației* și al *voinței* dincolo de a fi facultăți care, subordonate intelectului, contribuie la idealul unei cunoașteri certe și evidente. De altfel, unul dintre obiectivele directe ale acestui demers e acela de a semnaliza care sunt proiectele metafizice ale modernității timpurii care alimentează modernitatea în ansamblu cu energia discursurilor estetice și (bio)politice, capitalizând implicațiile metafizice ale corespondențelor dintre *substanțialitate* și *subiectivitate*, în sfera disciplinării voinței, proclamării autonomiei sensibilului față de inteligibil, recuperării rolului pasiunilor în cunoaștere sau afirmării vieții dincolo de exercițiul reflexiv al creației de sine de care dispune fiecare individ autonom.

Prima parte a tezei reconstruiește cadrul metafizic al modernității timpurii, semnalând corespondențele dintre diverse proiecte metafizice și ecourile lor în planul filosofiei politice, cu deschideri secvențiale către scrieri de *teodicee*. Evaluând, astfel, cartezianismul ca origine a modernității timpurii și punct de plecare al modernității ca ethos, am explicat de ce metafizica de tip cartezian anexează discursul *politic* sau *estetic*, așa cum putea fi proiectat la acel timp, în sensul unor componente implicite ale unui proiect ambițios de *unificare a cunoașterii*. Am explicat, în egală măsură, de ce filosofii lui Hobbes, Locke, Rousseau, Spinoza și Leibniz, imprimă modernității în ansamblu dependența discursurilor politice și estetice de perspectiva metafizică dominantă, și în ce măsură, aceste două dimensiuni, consacrate dinamicii autonomizării voinței și imaginației, respectiv rolului lor în unificarea cunoașterii, a vieților individuale sub semnul unui contract social durabil sau a judecăților de gust sub sfera unui simț comun (*sensus communis*), sunt cruciale pentru a recupera modernitatea ca ethos al autodeterminării. Pe alocuri, acest demers urmărește să evidențieze tensiunea internă dintre *autonomie* și *determinare*, tensiune ce va structura ulterior *imaginarul politic și estetic occidental*.

Al doilea obiectiv investighează modul în care aceste configurații metafizice se traduc în diferite paradigme ale esteticii moderne și postmoderne, articulând forme de producere a realului, de reprezentare a lumii și de performare a libertății în spații multiculturale. O ipoteză de lucru relevantă este aceea că viziunea carteziană a unificării cunoașterii și ecourile modernității timpurii asupra revoluțiilor științifice au un impact puternic asupra structurii revoluțiilor estetice, dar și delimitării teritoriului esteticii de cel al lumii artei, pe care filosofia post-hegeliană o arbitrează până la sfârșitul energiei revoluționare a avangardelor secolului XX. Proiectul pune în discuție felul în care noile înțelesuri asupra voinței și imaginației modelează conceptele de *creație*, *geniu*, *autenticitate* și *autonomie artistică*, culminând cu transformările operate în secolul XX, care fac loc artei *de-definite* sau *dezestetizate*, *(de)politicării artei*, sau ecourilor postromantice ale *statului estetic* într-o lume a *capitalismului artistic*, *societății spectacolului* și *civilizației imaginii*. În acest cadru, estetica nu mai apare ca domeniu al contemplării dezinteresate, ci ca spațiu de producere a subiectivității și de configurare a formelor de viață. Ipoteza de lucru dominantă este aceea că *modernitatea estetică*, respectiv *modernitatea artistică* – delimitată de manifestul lui Baudelaire, *Pictorul vieții moderne*, și continuată până la amurgul Artei Pop, specifică ethosului capitalist – prelucrează la nivelul imaginarului reprezentări ale *vieții* ca ceva mai mult decât nietzscheanul *viu*, care caută nu să se conserve, ci să devină. Fenomenul *viului* apare tematizat la nivelul

reprezentărilor din lumea artei, sub impactul emancipării discursului fenomenologic și biopolitic, ca viață biologică și culturală (*zōē* și *bios*), corporalitate, corp trăit și trăire a corpului; carne, trup și corp social colectiv; materialitate și idealitate a unui spațiu vital; *conatus* ca *perseverență în existență* și *elan vital*; *Lebenswelt* ca *lume a vieții* și *Lebensraum* ca *spațiu vital*. În felul lor, toate aceste categorii conceptuale dublează metafizica modernă de o genealogie a sensibilității și o critică radicală a ontologiei sociale și politice a voinței. Modernitatea artistică mută centrul esteticii dinspre reprezentarea lumii ca ordine stabilă spre configurarea vieții moderne ca experiență trăită și, mai cu seamă, ca performativitate implicată de *Lebenswelt*: acesta modelează câmpul sensibil al cotidianului, al mobilității urbane, al fragmentării temporale, dar și al vieții trăită la limită, tot mai puțin ca istorie procesuală și tot mai mult ca experiență evenimentială. Intensificarea prezentului, estetizarea efemerului, valorificarea imediatității, precaritatea vieții, recuperarea cotidianului și a banalului (până la banalizarea răului, ar fi avertizat Arendt) cuceresc discursul avangardelor care încapsulează componente ideologice atât de la dreapta, cât și de la stânga spectrului politic.

Pe de altă parte, viața integrează principiile funcționalismului capitalist și transformările structurale ale unei lumi în care circulația, schimbul și noutatea devin principii organizatoare. De la estetica modernității târzii până la momentul de epuizare simbolică reprezentat de Pop Art — asociat figurilor precum Andy Warhol sau Roy Lichtenstein — asistăm la o intensificare a acestei logici: viața este absorbită în circuitul imaginii, iar imaginea devine echivalentul funcțional al mărfii. *Viul* este convertit în suprafață vizuală repetabilă, *reproductibilă* mecanic, după tușa conceptuală a lui Benjamin; în reprezentare a corpurilor docile, însuflețite, dar alienate. Se întrevăd, așadar, *implicații biopolitice* ale esteticii și artei (post)moderne. Modernitatea artistică nu doar reprezintă *viața*, ci contribuie la configurarea unei sensibilități în care viața însăși este percepută ca resursă, capital simbolic și materie primă a identității, capitalizată tot mai mult prin mecanisme competitive de afirmare a voinței de putere. În paralel cu dezvoltarea tehnologiilor politice ale vieții analizate de Michel Foucault, imaginarul estetic modern prelucrează și normalizează ideea că viața poate fi expusă, gestionată, multiplicată și consumată. În ethosul capitalist, această estetică a *viului* capătă o formă paradoxală: cu cât viața este mai intens tematizată, cu atât ea este mai mediată și mai standardizată. În locul vitalității organice apare vitalitatea simulată; în locul experienței nemijlocite, apar formele de artă *nonauratică*, meditate de tehnologii și susținute de performativitate.

Prin urmare, modernitatea estetică poate fi interpretată și ca expresie a *imaginarului biopolitic*: ea produce reprezentări ale vieții ca viu, dar, simultan, pregătește terenul pentru integrarea vieții în logici economice și tehnologice prin care, de fapt, viul se reflectă ca performare a vieții, negare și afirmare a voinței de a fi, imagine a unor lumi posibile pentru viețile care merită trăite și pentru cele care au fost lăsate să fie.

Al treilea obiectiv constă în articularea unei analize critice a modului în care metafizica voinței fundamentează regimuri moderne de guvernare a vieții. Prin recurs la literatura biopolitică a lui Foucault, Agamben, Esposito, Nancy, Arendt, proiectul examinează emergența biopoliticii ca efect al unei ontologii sociale și politice care capacitează imaginația în a proiecta alteritatea și diferența, siguranța și riscul, realitatea și ficțiunea la care este supus discursul despre forme de viață marginale, periferice, dominante sau minoritare, individuale sau colective, dezirabile sau dezumanizate.

Ipoteza centrală este că modernitatea timpurie instituie modelul de subiect voluntar și autonom, care devine ulterior suportul unei tehnologii politice a vieții. În postmodernitate, această matrice se radicalizează: voința devine performativă, identitatea devine proiectivă, iar corpul materialitatea în care sunt transpuse formele de autonomie și control. Pe alocuri, sunt semnalate acele premise relevante ale proiectelor metafizice ale modernității timpurii, care afectează tranziția de la supunerea vieții unor forme de *suveranitate* care „fac să moară și lasă să trăiască”, la *(bio)puterea* care „face să trăiască și lasă să moară”, distincție foucauldiană relevantă pentru logica acestui demers.

Ultimul obiectiv urmărește analiza critică a modului în care estetica și biopolitica (post)modernă reinterpretează moștenirea metafizică a modernității timpurii. Accentul va fi pus pe procesele de fragmentare a subiectului, pe estetizarea politicului și pe politizarea artei în numele reprezentării formelor de viață. Miza centrală a fost aceea de a evalua în ce măsură paradigma „*Volo, ergo sum*” mai poate susține un model coerent de autonomie sau dacă aceasta a fost absorbită de logici sistemice, (post)capitaliste – (post)istorice, ar fi spus cei mai pesimiști dintre contemporani, de producere a subiectivității. În final, triumful acestui demers modest e acela de a explica de ce afirmarea voinței ca afirmare a vieții devine tot atât de tare și de iconică, pentru modernitate în ansamblu, ca afirmarea gândirii, din tonalitatea carteziană a modernității timpurii, și de ce tranziția de la modernitatea timpurie la cea târzie poate fi înțeleasă ca fluxul de la proiectul raționalist – *cogito, ergo sum* – la cel romantic, post-iluminist – *volo, ergo sum*.

Astfel, în ansamblul ei, lucrarea pledează pentru o reconstrucție a modernității nu ca epocă omogenă, nici ca simplă succesiune cronologică, ci ca istorie a modernităților tranzitive, succesive și întrepătrunse, a proiectelor metafizice cu ecouri politice și estetice, a căror unitate nu este dată de o esență, ci de o tensiune structurală: aceea dintre raționalizare, estetizare și politizare a vieții.

Primul capitol destabilizează perspectiva *eurocentrică* și lineară asupra modernității. Modernitatea este reconstituită ca rețea de modernități alternative, periferice, postcoloniale, în care paradigma occidentală nu mai funcționează ca pol al autorității normative. Istoria modernității devine astfel *istorie a modernităților succesive și întrepătrunse*, în care etosul raționalist este treptat „topit” într-o *sensibilitate lichidă*, cosmopolită, mobilă.

Această mișcare presupune și o dezestetizare critică a paradigmatelor: modernitatea nu mai este celebrată prin ideologiile sale dominante, nici prin capodoperele sale, care anunță o paradigmă a geniului care transpune legile naturii în artă, respectiv una care obligă artistul la a se sluji de autonomia propriei rațiuni în a dezvolta noi legi pentru creație, ci prin mecanismele de producere a *subiectivității* și a *individualismului*. Modernitatea este interpretată ca expresie unitară a unor istorii concurențiale: *istorie a subiectivității* (de la Eul care afirmă *cogitoul* cartezian la subiectul fragmentat, nietzschean, nu al unui suflet nemuritor, ci al unei multitudini de suflete muritoare); *istorie a individualismului* (de la autonomie la performativitate a voinței libere); *istorie a estetizării* spațiilor vitale și transformare, prin ideologia capitalismului artistic, a formelor de alteritate în spectacole sociale mediate de imagini; respectiv ca *istorie (post)carteziană* a unui *subiect pasional*, care proiectează un contract social ideal și o artă a guvernării vieții în funcție de condiționările naturalismului. În acest sens, modernitatea devine expresia unui *program* neîncheiat al *proiectelor* (post)metafizice de auto-fondare a vieții prin voință și de structurare a realului ca spațiu de auto-determinare a subiectului.

Al doilea capitol expune potențialul revoluționar al modernității, surprins în baza relației dintre *știință* și *artă*. Pornind de la modelul lui Thomas Kuhn, avansat în *Structura revoluțiilor științifice*, modernitatea este interpretată ca succesiune de *revoluții* paradigmatică, în care știința și arta evoluează prin rupturi, anomalii și reconfigurări ale regimurilor de *vizibilitate*, de care beneficiază un subiect conștient de limitele propriei sensibilități. Prin recurs la literatura filosofică a lui Kubler, Heinich sau Clignet, analiza arată că progresul modernității nu este cumulativ, ci discontinuu. Istoria artei devine *câmp* al (in)comensurabilităților, al corespondențelor, respectiv al rupturii dintre versantul *estic* și cel *artistic*, și al conflictelor

dintre *paradigme* (corpuri de cunoaștere unificatoare ale unor ideologii dominante prin care se afirmă valori, credințe și practici *normale*, respectiv *revoluționare*) și *stiluri*, ca expresii vizuale corespondente acestora.

Lectura este completată de o dimensiune foucauldiană: paradigmele sunt și *episteme*, adică *regimuri istorice ale reprezentării vizibilului și distribuirii sensibilului*, în sensul propus de Ranciére, distingând *regimuri etice* ale imaginilor, care reduc reprezentările la potențialul lor educațional, alegoric; *regimuri poetice*, care distribuie sensibilul între convenție și inovație; și *regimuri estetice*, care emancipează spectatorii în direcția angajării sociale a artei. Astfel, modernitatea nu este un ethos care se pliază exclusiv pe idealurile progresului științific și cultural, dar și pe reorganizarea profundă a modurilor prin care viața poate fi expusă, dezvăluită, supusă și administrată. Modernitatea este, prin urmare, evaluată prin prisma istoriei *revoluțiilor estetice* ca forme ale modernizării politice și emancipării vieții.

Ultimul capitol radicalizează reconstrucția antamată: modernitatea târzie este interpretată ca *proiect biopolitic*, în care viața devine obiect suprem al *gubernamentalității* ca *artă de a trăi*, al memoriei culturale colective și conflictului simbolic dintre comunități, care acceptă sensurile modernizării și recunosc idealurile modernității foarte diferit.

Pe de o parte, tradiția biopolitică afirmativă italiană (biopolitica pozitivă) propune o ontologie a vieții ca putere creatoare, care se disociază de idealurile (post)romantice opresive ale spațiului german cucerite de extrema dreaptă sau de elanul teoriei (post)structuraliste franceze, rămasă în asentimentul extremei stângi. Pe de altă parte, istoria (post)modernității poate fi interpretată ca istorie a antiumanismului, antisemitismului și violențelor în istorie, prin care viața este trăită la limită și problematizată ca tensiune dintre *viața organică* și cea *culturală*, dintre *zōē* și *bios*. Evaluând îndeaproape realitatea biopolitică a secolului XXI, prin recurs la un set de *aporii* care implică reflexivitatea filosofică asupra unor situații de viață inimaginabile, impardonabile, inumane și indicibile (*aporiile iertării, mărturiei, supraviețuirii și intelectualizării culpei*), capitolul conchide asupra modernității târzii ca ethos al celor dezrădăcinați, în formula lui Weil. Sunt surprinse corespondențele dintre idealul estetic al totalității operei de artă (*Gesamtkunstwerk*) și idealul totalitar al statelor-națiune, care au marcat traumele memoriale ale secolului trecut, corespondențele dintre implicațiile post-romantice ale biopoliticii și societatea post-adevărului, posibilitatea de a citi post-modernitatea ca ethos al *zōēficării vieții* și accelerării *superfluității umane*, în sensul propus de Arendt, în final, nevoia de a recupera mizele filosofiei practice în a examina mecanismele dreptății corective, rolul artei

în procesele de imunizare și incluziune socială, dar și schița unei noi paradigme dominante, aceea a artei biopolitice.

Trecerea de la *volo, ergo sum* la *ignosco, ergo sum*, de la libertatea voinței la posibilitatea de a ierta excesele ei, marchează o mutație: dacă modernitatea timpurie se constituie pe auto-afirmarea voinței și pe autonomia sensibilului față de inteligibil, modernitatea târzie este confruntată cu imposibilitatea iertării și cu problema supraviețuirii unor agenți morali într-o lume în care imaginarul politic asumă, secvențial, că nu toate viețile merită trăite și nici că toate viețile pot fi dignificate.

Proiectul propune, așadar, o perspectivă inter- și trans-disciplinară, care dezvoltă un spațiu de gândire critică a istoriei modernității filosofice la granița dintre istoria ideilor, estetică și filosofia artei, metafizică, (bio)politică și studii culturale. Dincolo de recursul la hermeneutică, proiectul se pliază pe exigențele metodei genealogice, în sens foucauldian, observând cum anume proiectele metafizice ale modernității timpurii și târzii recuperează relația dintre rațiune, voință și imaginație, explorând capitalul de libertate a vieții și capacitatea subiectului de autodeterminare în diferite unități de discurs, care potențează imaginarul estetic și politic al acestui ethos. Traectoriile ideologice și axiologice ale noțiunilor de *subiect*, *substanță*, *individ*, *voință*, *imaginație*, *vitalitate* și *putere* sunt parțial surprinse arheologic, în încercarea de a recupera în diferite cronologii și geografii ale mentalităților culturale (non)europene și (anti)moderne funcțiile și valorile pe care le primesc în modelarea societăților dintre secolele XV-XXI. Proiectul se bizuie, în egală măsură, pe analiza comparativă a manifestelor revoluționare din sfera politică și artistică; pe analiza comparativă a textelor filosofice, care surprind estetizarea politicii și politizarea artei, dar și edificarea unor dispozitive performative, care produc experiență vitală, sens și putere. În egală măsură, proiectul adoptă o perspectivă comparativă, care pune în discuție standardele eurocentrice ale istoriei modernității. Sunt examinate modernități alternative și periferice, inclusiv contexte extra-europene, cu scopul de a reconstrui pluralismul unor vârste ale modernității și de a evidenția interdependențele și întrepătrunderile lor.

Părți consistente ale acestui demers implică analiza paradigmelor estetice în spirit kuhnian și kublerian: operele de artă și avangardele sunt citite ca *dispozitive revoluționare*, analogice schimbărilor paradigmatică din știință. Tranzițiile dintre diferite regimuri de vizibilitate, tehnicile experimentale și manifestele artistice sunt tratate ca surse pentru

identificarea „anomaliilor” și „rupturilor” care structurează modernitatea artistică și, prin extensie, imaginarul biopolitic.

Metodologic, ultimul capitol, consacrat modernității ca proiect biopolitic, face uz de documente istorice, arhive memoriale și mărturii, care sprijină procesul de examinare a practicilor memoriale în societatea post-Holocaust; a generării unor noi câmpuri de normativitate în imaginarul biopolitic al secolului XXI; dar și a manierei în care diferite fenomene artistice, axate pe performativitate și evenimențialitate, recuperează reprezentările vieții și valorile lor corespondente într-o lume aparent ospitalieră, dar tot mai ostilă, într-o societate globalizată, și totuși, tot mai divizată.

La limită, cele trei capitole ale tezei pot fi interpretate ca ilustrând câte un principiu director al diferitelor vârste ale modernității: *cogito, ergo sum* („Gândesc, deci exist”, principiul iconic al modernității timpurii), *volo, ergo sum* („Vreau, deci exist”, principiul de boltă al modernității târzii), *ignosco, ergo sum* („Iert, deci exist”, principiul terapeutic al unei post-modernități înțeleasă biopolitic, reductibil, în cele din urmă, tot la un act de voință).

Nu doresc să dublez concluziile tezei de abilitare de scoruri scientometrice, care pot fi simplu observate de evaluatorii acestui demers. Crediința mea e că nu putem fi buni profesori, fără a fi buni cercetători, dar că a fi bun cercetător nu garantează excelența didactică și pedagogică a unui profesor. Am publicat 2 cărți de autor la edituri prestigioase din străinătate, 4 cărți de autor la edituri naționale, am editat 1 volum internațional, 2 volume naționale și co-editat 9 volume naționale; am îngrijit și prefațat 28 volume naționale; am publicat 11 articole în reviste din străinătate indexate în baze de date internaționale și 40 de articole în reviste din România indexate în baze de date internaționale; 5 capitole și studii în volume internaționale apărute la edituri de prestigiu din străinătate și 18 studii și capitole în volume naționale sau internaționale publicate în România. Am avut experiența de a fi director de proiect și membru în proiecte de cercetare în domeniul Holocaustului, biopoliticii, culturii memoriale, esteticii, filosofiei contemporane, patrimoniului cultural și istoriei memoriale, de a conduce echipe de cercetare formate atât din cercetători tineri, cât și consacrați, de a susține admiterea unor studenți la programe de master și doctorat din Franța, Anglia, U.K., S.U.A., mentorând procesul de admitere, pregătindu-i pentru interviuri și oferindu-le scrisori de recomandare; am fost evaluator de proiecte, naționale și internaționale, am contribuit la constituirea unor rețele de parteneri universitari și am extins *networkuri* prin aplicații de proiecte, acorduri Erasmus și

mobilități administrative; am avut experiența editorială a evaluării articolelor, indexării revistelor academice, participării în *boarduri* editoriale internaționale.

Domeniile din filosofie în care intenționez să coordonez teze de doctorat pe baza competențelor probate în această teză de abilitare sunt din sfera filosofiei culturii și istoria filosofiei: *Filosofie modernă timpurie*, *Filosofie contemporană – teoria Școlii de la Frankfurt și existențialism filosofic*, *Hermeneutică filosofică*, *Estetică și filosofia artei*, *Filosofia valorilor*, cu deschideri în sfera *Studiilor de Holocaust*, *biopoliticii*, *istoriei antiumanismului și combaterii antisemitismului*. Din sfera modernității timpurii, pentru care există nenumărate solicitări din partea potențialilor candidați, de a beneficia de îndrumare, mărturisesc că preferințele mele, dar și experiența profesională de până în prezent, țin de teme și subiecte din sfera raționalismului (cu precădere filosofia carteziană și ecourile ei, în filosofia spinozistă și leibniziană), iar din sfera modernității târzii, de teme și subiecte din sfera esteticii și a romantismului (german și francez). Din zona filosofiei contemporane, experiența profesională și publicațiile mele au consolidat abilitățile de a conduce cercetări în direcția avangardelor și a filosofiei artei de la finalul secolului XIX până la sfârșitul secolului XX (incluzând reacțiile filosofiei contemporane, cu precădere ale fenomenologiei franceze și germane, la tema raportului dintre vizibil și invizibil, la influențele impresionismului în înțelegerea percepției, a adevărului în opera de artă și a corporalității), și în direcția dinamicii capitalismului artistic și a teoriei critice consacrată de Școala de la Frankfurt. La toate acestea se adaugă zona existențialismului filosofic – cu precădere cel din spațiul culturii franceze, fructificat prin publicații și cursuri opționale în preocupările mele didactice din ultimii ani. Din zona culturii memoriale și implicațiilor etice, competențele mele sunt în zona culturii memoriale post-Holocaust, a eticii grijii și a filosofiei iertării, în linia unor autori precum Jankélévitch, Derrida, Lévinas, Ricoeur (pentru fenomenul iertării și al culturii memoriale), sau Foucault, Agamben, Nancy și Esposito (strict pentru studiile de biopolitică).

Lect. Univ. Dr. Oana Șerban

